

Exploring the resource potential for the development of weekend tourism in the Lucky municipality

Stefka Timareva

University of agribusiness and rural development, Bulgaria

Abstract: The aim of this study is to reveal the potential of the Laki municipality and small settlements for development of weekend tourism. The presence of the recreational and tourist potential, which will be examined through natural and anthropogenic resources and the recreational provision of the small settlements in the municipality under consideration, will present the opportunities for creating a complex regional tourist product. Based on the critical, statistical and other types of analysis and methods, an attempt will be made to reveal the possibilities of preserving the tourist specialization of individual settlements, as well as raising the living standard of the whole Lucky municipality and the small settlements in it. The actuality of the topic is determined by the current trends in the tourist demand for attractive and varied experiences other than the traditional attitudes of recreation.

Keywords: weekend tourism, rural tourism, resource provision, recreational potential.

Изследване ресурсния потенциал за развитие на уикенд туризъм в Община Лъки

Стефка Тимарева

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Целта на настоящото изследване е да се разкрие потенциалът на община Лъки и прилежащите и населени места за развитие на уикенд туризма. Наличието на рекреационно – туристическия потенциал, който ще бъде разгледан чрез природни и антропогенни ресурси и рекреационното осигуряване на малките населени места в разглежданата община, ще представи възможностите за създаване на комплексен регионален туристически продукт. На база на критичния, статистическия и други видове анализи и методи ще бъде направен опит да се разкрият възможностите за запазването на туристическата специализация на отделните селища, както и за повишаване жизнения стандарт на цялата община Лъки и малките селища в нея. Актуалността на темата се определя от съвременните тенденции в туристическото търсене на атрактивни и разнообразни преживявания, различни от традиционните нагласи за рекреация.

Ключови думи: уикенд туризъм, селски туризъм, ресурсна осигуреност, рекреационен потенциал.

Въведение

В съвременния динамично развиващ се свят, тенденциите в туристическото търсене непрекъснато се променят. Проследявайки развитието на туризма през последните няколко десетилетия можем да отбележим, че все повече се прокрадва идеята за нещо ново, различно от масово практикуваните дълготрайни форми на рекреация. Нарастващата потребност от пряк контакт с природата, макар и за по-кратък период от време налага възникването на

краткотрайни форми на туризъм, които са алтернативни и имат основен принос за развитието на селските и планинските региони. Настоящото изследване има за цел за разгледа ресурсния потенциал, факторите и предпоставките за развитие на уикенд туризъм в община Лъки, като част от селските райони в област Пловдив.

Материали и методика

За провеждане на изследването са проучени и използвани различни материали и научни литературни източници. Приложена е комбинирана методика, включваща събиране, обработка, статистически анализ и синтез на събраната информация за региона от базата данни на НСИ, проучени са стратегическите документи за развитието на разглежданата община. Критико-аналитичния метод е основен подход за работа при изследване ресурсния потенциал за развитие на уикенд туризъм в Община Лъки. Разгледани са и физикогеографските и природни характеристики - местоположение, транспортна достъпност, социално, икономическо и културно развитие, както и наличие на материална база за рекреация. В резултат, от получените данни са формулирани съответните изводи и препоръки за развитието на краткотраен туризъм, като фактор за диверсификация на икономическите дейности в Община Лъки и подобяване жизнения стандарт на местното население.

Резултати и дискусия

Световните и национални тенденции в развитието на туризма налагат едно по-различно търсене и предлагане на туристически услуги в последните десетилетия. Стремещт за „връщане към природата“ и желанието за по-различен вид рекреация, макар и по-краткосрочен от традиционния, е водещ ваканционен мотив на съвременния човек. Алтернативният туризъм, като сбор от рекреативни дейности с туристическа цел, различен от масовия, се налага все повече сред днешните туристи.

В настоящата разработка ще разгледаме уикенд туризма, като възможност за алтернативно прекарване на свободното време въз основа на ресурсния потенциал на община Лъки. За целта е необходимо да изясним същността му, а именно „посещение на избрания туристически обект през свободните уикенди“.¹ Главната роля на уикенд туризма, е че той е част от седмичната почивка, като може да продължи от няколко часа до два дни и в повечето случаи се реализира в края на работната седмица. За по-малките общини и селските райони този вид туристическа практика създава благоприятни условия за развитие на разнообразни икономически дейности. В същото време дори без наличие на природни и антропогенни ресурси за развитие, тези населени места предлагат различни туристически услуги – участие в живота на селско семейство, досег с природата, участие в честване на различни религиозни и традиционни празници и др. От друга страна, трябва да се отбележи, че уикенд туризма в селските райони осигурява достъпна среда за почивка, с висока степен на удовлетвореност на туристите, създава предпоставка за съхранение и оптимално използване на природните ресурси. Този вид туризъм успешно се съчетава със селски, аграрен, екологичен, планински и други специализирани форми на туризма. В тази връзка с основание може да бъде наречен още „мек“, щадящ природата туризъм, което до голяма степен го доближава до дефинициите за селски и екологичен туризъм. Уикенд туризмът, като стопанска дейност в разглежданата община Лъки, предоставя възможност за постигане на устойчивост по отношение на регионалната икономика, екологичното разнообразие и социално-културни дейности. Освен това е и средство за преодоляване сезонността в туризма, особено в селата от региона и е съществен фактор за намаляване на безработицата и лошия жизнен стандарт в тях.

Туристическият продукт на община Лъки за развитие на уикенд туризъм може да бъде представен като комбинация от различни природни и антропогенни ресурси – красива природа,

---

¹ Килимперов Ив, Позициониране на уикенд туризма в крайградските и селски зони, Дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“, Пловдив, 2009, стр. 42

териториална достъпност, база за пребиваване, места за хранене и развлечения и съвкупност от атракции – запазени фолклор и традиции, защитени местности и свети места. Община Лъки се намира на територията на Пловдивска област и е една от 18те общини в нея. Разположена в силно пресечения Преспански дял на Западните Родопи и включва площ от 292 519 дка. Граничи с общините: Асеновград, Чепеларе, Баните и Смолян. В границите на Общината влизат още град Лъки, като административен център и осем населени места: Борово, Белица, Джурково, Дряново, Здравец, Лъкавица, Манастир и Югово. На фиг. №1 е показан териториалният обхват на община Лъки².

Фиг. 1. Териториален обхват на община Лъки

Източник: https://pd.government.bg/?page_id=1757

Разглеждайки природните ресурси на община Лъки трябва да отбележим, че разнообразието им дава основание да се разработват различни туристически продукти за развитие на алтернативни видове туризъм, възможности за уикенд туризъм, както и за една по-дългосрочна рекреация. Общината попада в континентално-средиземноморската климатична област, гарантиращ сравнително мек климат, предпоставка за целогодишно развитие на туризма. Биологичното разнообразие с изключително богат растителен и животински свят, съчетано с климатичните условия е отлична възможност за развитие на ловен туризъм. За целта особено подходящи са ресурсите на Държавно ловно стопанство “Кормисош”. Част от резервата „Червената стена”, признат за биосферен резерват от ЮНЕСКО, както и три природни забележителности: „Скален мост”, водопад „Гюмбюртията” по река Белишка и водопад „Свети дух” по река Манастирска, допълват многообразието от природните ресурси, които се използват за целите на туризма.

На територията на област Пловдив селските райони са преобладаващи и следователно, общините попадащи в обхвата и се определят като селски, тъй като отговарят на критериите, заложиени в националните стратегически документи. Община Лъки в случая е силно изразена селска община с характерна за района тенденция към обезлюдяване и сериозна демографска криза. Според данните на НСИ към 31.12.2017г. населението е и е разпределено както следва³:

² Източник: https://pd.government.bg/?page_id=1757

³<http://www.nsi.bg/bg/content/2975/%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BF%D0%BE-%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D0%B8->

Таблица 1. Население

	Общ брой жители	В градовете	В селата
Мъже	1260	954	306
Жени	1323	932	391
Общо	2583	1886	697

Изнесените в таблицата данни дават основание да се направи изводът, че общината е една от най-малките по брой жители, а гъстотата на населението е най-ниска в област Пловдив. В същото време, броят на населението в трудоспособна възраст я нарежда на една от главните позиции в областта, имайки предвид общия брой на населението и сравнително малкото и териториално разпределение. В тази връзка от изключително важно значение е да се запази този брой жители в Община Лъки, с цел да се намали обемът на отрицателните страни на демографските процеси и сериозното обезлюдяване в някои от населените и места. За да се постигне възходящо развитие на малките селища в разглеждания район, е необходимо икономическата дейност в тях да бъде разнообразна. И тук е мястото на туристическия сектор, да подпомогне икономическите процеси, като осигури допълнителни финансови ресурси на местното население и подобряване стандарта на живот.

Ако разгледаме подробно природните и антропогенните ресурси ще видим, че предпоставките са на лице. Ценното природно богатство, посочено по-горе в изследването, защитените територии, природни забележителности и уникалното културно-историческо наследство дават възможност за разработване на туристически продукти, предназначени за туристи с различни интереси, финансови и времеви възможности за отдих и рекреация. В последните няколко години се наблюдава тенденцията да се практикува уикенд туризъм в общината, имайки предвид потенциалът на туристическите атракции.

Като приоритетна сфера на развитие туризмът се явява една от водещите икономически дейности, успоредно с миннодобивното дело, дърводобив и дървопреработване. За увеличаване на туристическите посещения за уикенд туризъм е необходимо осъвременяване на туристическата инфраструктура и суперструктура, както и да се обогатят туристическите продукти за забележителностите в района. По отношение на настанителната база община Лъки е сравнително добре обезпечена за отдих и рекреация. Категоризирани са места за настаняване - хотели и семейни къщи за гости с общ капацитет над 300 легла в селата Борово, Дряново, Здравец, с. Манастир и гр. Лъки, както следва:

- гр. Лъки: семеен Хотел „Лъки” (2 звезди), семеен „Брод Лъки” (2 звезди), семеен хотел „Акварели” (3 звезди) ;
- с. Здравец: семеен хотел „Здравец” (3 звезди);
- с. Манастир: вила „Буките” (1 звезда), както и три категоризирани къщи за гости, предлагащи леглова заетост от 28 легла.
- местност „Хайдушки поляни“: Хотел Родона (2 звезди) и Хотел "Момчил юнак"(2 звезди)
- с. Борово: семеен хотел „Етнометеора” (2 звезди), семеен хотел „Варненци” (2звезди), къща за гости „Бориките” (2 звезди), къща за гости „Каневи” (1 звезда), къща за гости „Панорама” (1 звезда), вила „Донка” (1 звезда), „Гуглевата къща” (1 звезда), къща за гости „Канарата” (1 звезда), къща за гости „Яна” (1 звезда), вила „Принцеса” (1 звезда) с. Борово;
- с. Дряново: къща за гости „Венци” (1 звезда), къща за гости „Слави” (1 звезда).

Тук е мястото да се отбележи, че с. Борово е с най-голям избор на настанителната база, поради близостта на населеното място с местност „Кръстова гора“. Не бива да се пренебрегва и фактът, че голяма част от изградената настанителна база в с. Борово е чрез подпомагане с европейски средства по Програма за развитие на селските региони 2007-2013г. При една ретроспекция за развитие на туристически дейности се констатира, че селото заема водеща позиция сред останалите населени места.

На територията на община Лъки успешно се реализират разнообразни специализирани форми на туризъм. Застъпени са селският туризъм, културно-познавателен, пешеходен, ловен, лечебен и религиозен туризъм. За да се проследят възможностите за по-нататъшно им развитие е редно да се обърне внимание на моментното състояние и предпоставките за тяхното развитие на територията на общината. Представата за община Лъки, като туристическо място, е събирателен образ от всички населени места и природни зони в нея. Районът се отъждествява най-вече с религиозния туризъм с основен поклоннически център манастирският комплекс „Кръстова гора - Св. Троица“, който е изграден в м. „Кръстова гора“. В с. Борово и с. Манастир от началото на века с доброволен труд и средства на местното население са построени църкви, които традиционно привличат туристи за едномдневен уикенд туризъм.

Наличието на преобладаващ брой села в общината (8 на брой) дава възможност за развитие на селски туризъм. На лице са основни предпоставки, а именно: запазена селска околна среда; местни традиции и култура; възможност за настаняване в селска къща и близък контакт с домакините и др. Разположението им сред чиста и запазена природа привлича любителите на спокойния отдих, далече от градския шум и стрес за уикенд туризъм в съчетание с други алтернативни видове.

Съществуват подходящи условия и ресурси за практикуване на уикенд туризъм в съчетание и с еко туризъм. Въпреки това обаче, в общината до момента не се предлага специализиран продукт на екотуризма. Негови елементи се предлагат по-скоро като атракция и допълнителни услуги на селския туристически продукт. Защитена територия, част от която е разположена на територията на община Лъки, е резервата “Червена стена”. Възможността да се практикува уикенд туризъм с допълнителни услуги, екологичен и ловен туризъм на територията на общината предоставя дивечовъдната станция ”Кормисош”, заемаща част от Преспанския дял на западните Родопи. Общата и площ е 24 164,5 ха., като в нея са включени и горските пасища. Залесената площ на стопанството е 19 399,2 ха, което е 83,1 % от общата площ на горите с държавно значение (без горските пасища). Разнообразието от дивеч – благороден елен, елен лопатар, сърна, дива свиня, дива коза, мечка, муфлон, глухар, вълк и много други – създава забележителна атрактивност и удоволствия за български и чуждестранни туристи и любители на ловния туризъм. Основният туристически продукт, който се предлага е лов и риболов. Като допълнителни туристически услуги се предлагат риболов, фотолов, опознавателни екскурзии на резервата и близките исторически места, конен спорт и др.

В почти всички населени места в община Лъки се провеждат срещи на родовете, които привличат все по-голям туристически поток. Обикновено тези събития се случват през определени дни в годината, като това са уикендите и също допринасят за развитие на уикенд туризма. Традиционните празници, обичаи и състави за автентичен фолклор ангажират местни инструменталисти и изпълнители за представяне на традиционния фолклор, занаяти, обичаи, като елемент на туристическата дейност.

Природните и антропогенни ресурси за уикенд туризъм в селата от региона създава предпоставки за висока степен на удовлетвореност от осигуряване на необходимото спокойствие за туристите, поради факта, че в повечето случаи почивката в селска среда е предпочитана от градския тип жители. Освен това този тип туризъм изисква съхраняване и оптимално използване на природните ресурси, не е голям консуматор на блага, създава предпоставки за опазване на културата и традициите на местното население.

Изводи и препоръки

Ключов елемент на успешната туристическа дейност и развитието на уикенд туризма в община Лъки е способността да се предложат на туристите консуматори разнообразни туристически практики за кратък период от време. Разнообразните форми на туризъм, които предоставят природните и антропогенни ресурси, с които разполага общината са ключ към устойчивото и развитие. Наличието на разнообразни туристически атракции определят избора на съвременния турист за крайната цел на пътуването и са предпоставка за времетраенето му и интензитета на туристопотока. Съществуват необходимите ресурси за развитието на специализирани форми на туризъм, които да стоят в основата на уикенд туризма, но прави впечатление, че не се предлагат и реализират достатъчно маркетингови подходи за успешното им развитие. Уикенд туризма, като част от туристическият продукт на община Лъки, в съчетание с планинския, селския, екологичния, лечебния и познавателен туризъм може да се нареди в бъдеще към едни от най-успешните икономически фактори за икономическото развитие на община Лъки и ограничаване на отрицателните демографски последици.

Използвана литература:

1. Килимперов Ив, Позициониране на уикенд туризма в крайградските и селски зони, Дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“, Пловдив, 2009, стр. 42
2. Петров, П. Едно по-различно дефиниране на някои основни понятия в туризма, „География 21“, бр 2/ 2010г.
3. Стамов Ст, и др. Селски туризъм, Кота, 2005
4. Узунова М, и колектив, Маркетинг в туризма, София, 2006
5. https://pd.government.bg/?page_id=1757
6. <http://www.nsi.bg/bg/content/2975>